

Hangsúly

A magyarban könnyű megjósolni a hangsúly helyét a szóban: mindig a legelső szótag a hangsúlyos.

Az angolban távolról sem ilyen egyszerű a helyzet: a hangsúly eshet bármelyik szótagra, sőt, előfordulhat, hogy több szótag is hangsúlyos egy szóban. Az angolban elég sok hangsúlyszabály létezik, most csak a legérdekesebbeket, illetve a legegyszerűbbeket mondom el. A hangsúlyszabályokból is van kivétel, de nem olyan nagyon sok, tehát elég jól működnek.

Lássuk először a „rövid” szavakat; a mi esetünkben ez most a kétszótagú szavakat jelenti.

1. Ha egy kétszótagú szó főnév, akkor a hangsúly rendszerint az első szótagon van, ha ige, akkor rendszerint a második szótagon. (Kivételek persze vannak.) Példák:

import = import

import = importál

(Természetesen az export is ugyanilyen ☺)

combine = kombájn (aratógép)

combine = kombinál

record = rekord

record = felvesz (pl. camcorderrel)

suspect = gyanúsított

suspect = gyanúsít

Néhány kivétel:

return, answer, support, control...

Sokkal izgalmasabb a „hosszú” szavak (3 vagy több szótag) hangsúlya.

Előljáróban elmondom, hogy:

2. semmilyen angol szó nem kezdődhet két hangsúlytalan szótaggal, tehát vagy az első, vagy a második szótagon kell, hogy legyen hangsúly. Azokban a szavakban tehát, ahol valami miatt hátrébb van egy hangsúly, mint az első két szótag, ott az első két szótag valamelyikére is kell hangsúly, tehát abban a szóban egynél több hangsúly lesz. Ebből a szabályból nincs kivétel. A leghátsó hangsúlyt főhangsúlynak nevezik, az előrébb levő hangsúly(oka)t másodlagos hangsúlynak. A főhangsúlyt **vastag betűvel** jelölöm, a másodlagos hangsúlyt *dőlt betűvel*.

3. Továbbá a hangsúlyok nem bírják egymás közelségét (szagát), tehát legalább egy hangsúlytalan szótagnak lennie kell két hangsúlyos szótag között egy szón belül (összetett szavaknál kerülhetnek egymás mellé hangsúlyok, bár ez nem gyakori). Ebből a szabályból kevés a kivétel és többnyire azokra is van szabály.

4. Ha „semmi nem jön közbe”, akkor a hangsúly szeret hátulról a harmadik szótagra esni, más megfogalmazásban ilyenkor a hangsúlyos szótag után még van két hangsúlytalan szótag. Ebből a szabályból több a kivétel, de azért viszonylag jól működik (vannak „szabályos” kivételek, pl. a 6. pont).

Példák: **democracy**, **biology**, **elephant**, **decorate**, **element** (majd **elementary**), **industry** (majd **industrial**), **origin** (majd **original**)

Persze, az a helyzet, hogy nem mindegyik szótagot számoljuk ☹, csak a szótó számít, a végén lifegő ragozskákat nem számoljuk bele a hátulról a harmadikba. És itt jön a probléma: melyik végződés számítanak, és melyek nem? Lássuk például a következő szót:

origin – ez rendben van, a hangsúly hátulról a harmadik szótagon

original – itt is hátulról a harmadikon van, mert az „al” végződést beszámítottuk

originally – hopp, itt nem csúszott a hangsúly, mert a *ly* végződést nem vettük figyelembe a számolásnál. vagy egy másik példa:

hesitate – itt minden rendben, a hangsúly hátulról a harmadik szótagon

hesitating – itt nem változott a hangsúly helye, mert az *-ing* végződést „nem vettük komolyan”

hesitatingly – itt sem változott a hangsúly helye, mert a *-ly* végződést sem vettük figyelembe

5. A szabály az, hogy vannak olyan végzések, amelyek „füvel-fával”. Az ilyeneket nem szoktuk komolyan venni. Ilyen végződés például az *-ing*, *-ed*, *-ly*, *-y*, *-able*, *-ness* és még sokan mások. Azokat a végzések, amelyek alaposan megválogatják, kivel jönnek össze (tehát kevés szóval jönnek össze), „komolyan vesszük”, ők beleszámítanak a hátulról a harmadik szótagba. Ilyenek például az *-al*, *-ity*, *-cracy*, *-ogy* és még sokan mások.

Nem mindig egyértelmű egy végződésnél, hogy melyik csoportba tartozik, pl. az *-ize/ise* néha számít, néha nem, de ez elég ritka és az ilyen végzésekkel most nem foglalkozunk.

6. Az *-ic* /*ik*/ képző előtt hangsúlyos szótagnak kell lennie. Példák:

history (hátulról a harmadik) – **historic** (*-ic* előtt)

atom – **atomic** (*-ic* előtt)

organ – **organic** (*-ic* előtt)

Ebből a szabályból nagyon kevés kivétel van, és ezek egy része is ritkán használt szó:

Arabic, **arithmetic** (főnévként), **arsenic**, **catholic**, **choleric**, **heretic**, **lunatic**, **politics**, **rhetoric**

Csak ezek az alakok kivételesek, a ragozott alakok már „szabályosak”, pl.

arithmetical, *catholicism*, *political*...

7. Definiálhatunk ún. „hangsúlyvonzó” *i*, *u* (*y* és *e*) betűket (én neveztem el hangsúlyvonzónak őket ☺). Az *y* és *e* azért vannak zárójelben, mert nagyon ritkán vonzanak hangsúlyt, elsősorban az *i*, illetve *u* betűvel fogunk ilyen esetben találkozni. Olyankor nevezem hangsúlyvonzónak őket, amikor ők maguk nem hordoznak hangsúlyt (sokszor ki sem ejtjük őket!), és utánuk hangsúlytalan magánhangzó következik. Példák (aláhúztam a hangsúlyvonzó *i*, *u*, *y*, *e* betűket, a hangsúlyos szótagot pedig vastag, illetve dőlt betűvel jeleztem):

station, **video**, **million**, **Liby**, **operation**, **essential**, **Canadian**, **civilian**, **contextual**, **sexual**, **convenient**, **familiar**, **opinion**, **superfluous**, **habitual**

Ha a szóban van hangsúlyvonzó *i*, *u*, *e*, *y*, akkor a hangsúlynak a hangsúlyvonzó előtti szótagra kell esnie, ez látható is a példából.

Van egy kis bökkenő azonban: azt mondtam, hogy ha az *i*, *u* (*e*, *y*) betűn nincs hangsúly és utána is hangsúlytalan szótag jön, akkor nevezzük az *i*, *u* (*e*, *y*) betűket hangsúlyvonzónak. Honnan lehetünk biztosak benne, hogy egyiken sincs hangsúly?

Nos, száz százalékos szabályt nem tudok mondani, de szinte mindig igaz (most hirtelen nem is tudok kivételt mondani), hogy ha a hangsúlyvonzónak tűnő betű utáni szótag (aminek hangsúlytalannak kell lenni) a szó utolsó szótagja, akkor a hangsúlyvonzónak tűnő betű tényleg hangsúlyvonzó. Ez egyébként az összes fenti példában így van.

8. Vannak bizonyos végzések, amelyek nem maguk mellé húzzák a hangsúlyt, hanem tovább mennek, egyenesen a fejükre húzzák, ők maguk lesznek hangsúlyosak, tehát a hangsúly a szó legvégén lesz. Néhány példa (a hangsúlyos végzések vastagon szedtem, dőlt betűvel a másodlagos hangsúlyokat jelöltem):

antique, **baboon**, **balloon**, **boutique**, **burlesque**, **cassette**, **Chinese**, **coalesce**, **complain**, **contain**, **degree**, **engineer**, **entertain**, **evacuee**, **fluorescent**, **guaranteee**, **Japanese**, **launderette**, **luminescent**, **manganese**, **millionaire**, **nominee**, **picturesque**, **questionnaire**, **refugee**, **roulette**, **silhouette**, **trainee**, **volunteer**

vannak persze kivételek, de nem olyan sok, például:

coffee, **committee**, **palette**, **pedigree**

Most pedig lássunk néhány példát olyan hangsúlymintákra, amiket könnyű összekeverni.

operate – a hangsúly hátulról a harmadik szótagra esik

operation – a hangsúly a hangsúlyvonzó *i* elé esik, de kell előre is egy hangsúly (nem a másik mellé)

operated – a hangsúly hátulról a harmadik szótagra esik (az *-ed* végződést nem számítjuk bele)

decorate – a hangsúly hátulról a harmadik szótagra esik

decoration – a hangsúly a hangsúlyvonzó *i* elé esik, de kell előre is egy hangsúly (nem a másik mellé)

decorating – a hangsúly hátulról a harmadik szótagra esik (az *-ing* végződést nem számítjuk bele)